

Strategier for opplæring av lærere i HMS

Dette faktaarket er basert på konklusjoner i en rapport som viser eksempler på opplæring av lærere og lærerstudenter i HMS eller undervisning om risikoforebygging⁽¹⁾. Ideelt sett bør alle lærere få opplæring i HMS i deres egen arbeidssituasjon og i hvordan de kan ta inn undervisning om risikoforebygging i sitt daglige virke.

Om det er en utfordring å få risikoforebygging inn i skolens pensum, viser case-studiene at det er enda vanskeligere å få det inn i undervisningen for framtidige lærere. Eksempelene viser ulike tilnæringsmåter og metoder som kan tas opp til vurdering eller drøftes videre. De viser at framgang er avhengig av at man velger en pragmatisk tilnærming, som kan tilpasses behov og omstendigheter på skoler og kurs for framtidige lærere. Eksempelene viser også hvor verdifull opplæring som støtter et helhetlig («whole-school») skoleprogram, kan være. Den kombinerer undervisning om risikoforebygging med HMS-styring for å skape et sikkert og godt arbeids- og læringsmiljø. Det er avgjørende å få til et godt samarbeid og at alle viktige aktører er engasjert. Det er også viktig å dele erfaringer og beste praksis.

Ett av problemene som kom frem i eksemplene, var hvor avhengig man er av individuell kontakt for å integrere undervisning om risikoforebygging. Det er også problematisk hvis opplæringsøkter kun er en engangsforeteelse og ikke en del av regelmessige, organiserte aktiviteter. Prosjektene må gjøres bærekraftige ved at de blir en del av en overordnet, helhetlig strategi.

© Susanne Ulk

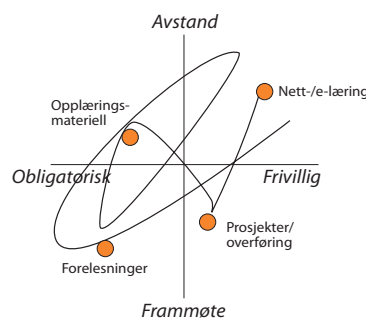
Utvikle en strategi

Eksempelene antyder at en slik strategi kan omfatte følgende:

- Opplæring som en del av et helhetlig («whole-school») skoleprogram, som kombinerer undervisning om risikoforebygging og en forbedret HMS-styring i skolen. Slik kan HMS bli en del av alle læreres daglige arbeid i en sikkerhetskultur i skolen som oppmuntrer til medvirkning og aktivt engasjerer lærerne.

⁽¹⁾ «Opplæring av lærere i undervisning om risikoforebygging – Eksempler på å integrere HMS i lærerutdanningsprogrammer» (på engelsk) (http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view)

- Gi alle lærerstudenter opplæring i å formidle grunnleggende informasjon om HMS i skolen, samt hvordan de skal integrere undervisning om risikoforebygging i den daglige undervisningen.
- Alle lærere bør få informasjon om arbeidsmiljø som en del av innføringen når de begynner i ny jobb på en skole – også omfattende undervisning i risikoforebygging for elever.
- Rektorer bør få ytterligere opplæring, slik at de har spisskompetanse når det gjelder HMS-styring og hvordan undervisning om risikoforebygging kan integreres i skolens hverdag.
- Andre lærere bør få ytterligere opplæring, avhengig av spesialisering, slik at de har spesialkompetanse når det gjelder HMS og undervisning om risikoforebygging. I tillegg bør enkelte av lærerne utses til å være pådrivere med oppgaven å spre informasjon og motivering av andre.
- Utarbeide målsettinger for at et minimum antall lærere får spesialopplæring.
- Lage nettverk mellom skoler og pådrivere for HMS/undervisning om risikoforebygging:
 - for å bidra til å holde resten av lærerne oppdatert, da skoler ofte sliter med dette
 - for å dele og utveksle erfaringer
- Samarbeid og medvirkning fra en rekke ulike interessenter, deriblant:
 - utdanningsmyndigheter, organer som lager fagplaner og institutter som gir opplæring til framtidige lærere
 - andre organisasjoner som kan knyttes til undervisning om risikoforebygging (lærere innen helse, ulykkesforebyggende organer og trafikksikkerhetsorganer, idrettsorganisasjoner)
 - lærernes faglige organer og fagforeninger
- Identifisere synergier og effektive måter for undervisning av lærere.
- Gi skoler spesifikk støtte, informasjon og verktøy til å skape et godt og sikkert lærings- og arbeidsmiljø, slik at arbeidsmiljøproblemer sees på som svært viktige for både lærere og elever.

- Kombinere frammøte og desentralisert læring.
- Optimere tradisjonelt og multimediaebasert læringsmiljø.
- Kombinere frivillig og obligatorisk opplæring.
- Utvikle kompetanse basert på faglig ekspertise.

Fastsette læringsmål

Når man skal drøfte opplæringsstrategier med andre, for eksempel utdanningsmyndigheter eller høyskoler for lærerstudenter, er det viktig å være tydelig når det gjelder hvilke læringsmål som skal tas inn i undervisningen. På bakgrunn av eksemplene kan læremålene for lærere innen barne- og ungdomsskole så vel som videregående skole fokusere på følgende:

- å skaffe seg kunnskaper og ferdigheter for å forankre læring om risikoforebygging i den daglige undervisningen
- å tilegne seg grunnleggende holdninger og kunnskap knyttet til eget arbeidsmiljø – dvs. HMS i skolen
- å skaffe seg kunnskapene og ferdighetene som er nødvendige for å kunne bidra positivt til eget og andres arbeidsmiljø i skolen

Sørge for relevante og hensiktsmessige undervisningsressurser

I tidligere EU-OSHA-rapporter om å ta inn HMS i undervisningen, ble det også bemerket at det må utvikles relevant undervisningsmateriell. Dette må formidles til skoler og høyskoler for å støtte opp under strategien med å føre inn undervisning om risikoforebygging i annen undervisning. Det samme gjelder for opplæring av lærere. Case-studiene antyder at man bør vurdere flere ulike ressurser og tilnærminger for undervisning av lærere.

Undervisningsmateriellet omfatter:

- brosjyrer til lærerstudenter
- brosjyrer til nye lærere
- undervisningspakker til forelesere
- ressurser for å utvikle lærernes kompetanse
- ressurser som støtter lærere, slik at de kan gi opplæring til andre lærere
- materiell til elevene for bruk i klasserommet

Opplæringsmetoder og tilnæringsmåter omfatter:

- muligheter for selvstudium, særlig e-læring og/eller interaktive CD-ROM-er
- blandet læring – en kombinasjon av nettbaserte kurs og opplæring gjennom direkte kontakt, f.eks. på seminarer
- aktive læremetoder hvor lærere bruker sin egen kunnskap – særlig viktig da dette vil være undervisningsmetoden for elever i et klasserom
- ta med en kobling til lærernes egen HMS-opplæring i kurs for lærerstudenter, på samme måte som for andre områder innen yrkesrettet opplæring
- en tydelig kobling mellom lærerutdanningen og læreplanen i praksis

Andre punkter angående opplæringen omfatter følgende:

- drøfte lærernes behov for opplæring når undervisningsressursene er på plass
- se på mulighetene for felles undervisning, for eksempel undervisning som er relevant for opplæring innen helse, undervisning i trafiksikkerhet, gymnastikk og undervisning i forebygging av risiko
- se nærmere på hvordan man på kortest mulig tid kan formidle grunnleggende informasjon og ferdigheter til lærere
- knytte undervisningen til karriereutvikling, ved hjelp av akkreditering, utdeling av vitnemål, anerkjennelse av ferdighetene man har ervervet seg når det gjelder HMS-styring osv.
- gi mer støtte til skolen når den skal utføre risikovurderinger og jobbe med HMS på arbeidsplassen
- legge inn en evaluering av prosjekter, utdanningsprogrammer og metoder

- Irlands HMS-myndigheter benytter følgende tilnærming: e-læring (generell for rektorer og lærere; spesifikk for lærere i tekniske fag og naturfag), sommerkurs via nettet for grunnskolelærere, undervisningsressurser for lærere, e-læring for studenter, aktiviteter og konkurranser, samt veiledning og støtte knyttet til HMS-styring i skolen.
- I Danmark omfatter tiltakene et nettverk av lærere som er utpekt som HMS-«ambassadører» i skolen, samt tilpassede kurs for lærere på ulike utdanningsnivåer.
- I Polen deltar lærerne i planleggingen av en nasjonal HMS-kunstkonkurranse, noe som bidrar til å gi dem bedre kunnskaper.
- Finland har som mål å sørge for at to lærere per skole får hel-seopplæring, med velferd på arbeidsplassen som et integrert emne.
- Tyske prosjekter omfatter multimedieopplæring for fjernundervisning så vel som samarbeid med idrettsorganisasjoner for å utvikle undervisningen for lærere i idretter med høyt risikonivå.
- I USA gjennomføres et tre timers seminar for å gi lærere undervisning i framføringen av HMS-kurs for studenter.

Tilleggsinformasjon

Rapporten (på engelsk) kan lastes ned fra EU-OSHA's nettsted på: http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachertraining-risk-education_TE3111358ENN/view

Dette faktaarket er tilgjengelig på 24 språk på:

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Det europeiske arbeidsmiljøorganet

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPANIA
Tlf. +34 944794360, Faks +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

© Det europeiske arbeidsmiljøorganet. Gjengivelse er tillatt med kildeangivelse.

Printed in Belgium, 2012